

34,5 mill. døde i Sovjet-terror

Den russiske borgerkrigen og Stalin-terroren kostet 34,5 millioner menneskeliv, sa historikeren Dmitrij Volkogonov i en forelesning i Washington om nyåpnede sovjetiske arkiver denne uken.

Aftenpostens korrespondent
PER EGIL HEGGE

Washington. Et mislykket og dypt tragisk historisk eksperiment som førte Russland og en rekke andre nasjoner inn i en blindgate. Det sa den russiske historikeren, general Dmitrij Volkogonov, i en forelesning på riksarkivet i Washington mandag.

General Volkogonov, som har utgitt en 1000 siders biografi om Stalin, er formann i den parlamentariske kommisjon som nå åpner de offisielle sovjetiske arkiver, både partiets, sentralkomiteens, regjeringens og KGBs. Generalen har også avsluttet en større biografi om Leo Trotskij, og en om Sovjet-statens grunnlegger, Vladimir Lenin. De kommer med det første.

Volkogonov er i USA denne uken i forbindelse med president Boris Jeltsins besøk. Han er en av Jeltsins mili-

tærpolitiske rådgivere. I samarbeide med det amerikanske Kongressbiblioteket har han forestått utvalget av ca. 300 hemmeligholdte dokumenter som vil bli utstilt der. Utstillingen åpner i morgen.

I sin forelesning sa general Volkogonov at anslagsvis 13 millioner mennesker mistet livet under den russiske borgerkrigen fra 1918 til 1921. 21,5 millioner ble drept under Stalin-terroren i årene 1929-1953, og 27 millioner mistet livet under annen verdenskrig.

- Hengt blir den ...

Han ga et lite glimt fra de hemmelige arkivene, hvor dokumentene ligger i titalls millioner. - Selv om det finnes flere utgaver av Lenins såkalt samlede verker, inneholdt de lukkede avdelinger over 3000 håndskrevne brev og ordrer fra Lenin, og ytterligere 3000 som han har undertegnet. Materialet beviser ugjengjortelig at Lenin sto bak den røde terror, og at Stalin oppsto gjennom ham, sa Volkogonov. Han nevnte som eksempel en håndskrevet beskjed fra Lenin i august 1918 med ordre om at «de 100 rikeste bøndene i Pensa skal henges ø y e b l i k k e l i g (understreket tre ganger) slik at alle skjelver i hundre miles omkrets». Dette er en helt annen Lenin enn den gode og velvillige jordiske gud som han ble gjort til i propagandaen, sa Volkogonov. Selv fortalte han om sitt første møte med noen

av de hemmelige dokumentene for ti år siden, og sa at han gikk ut som en knust mann.

Da generalen begynte sitt arbeid som historiker, var han nestsjef i de væpnede styrkers politiske direktorat. Her ledet han en historikergruppe som skulle utarbeide en ti binds historie om kampen mot Hitler-Tyskland. Men da første bind forelå, var reaksjonen fra medlemmer av politbyrået og de ledende militære så voldsom at prosjektet ble begravet.

Bedre vakthold

Fra krigstiden fortalte han at det er funnet et brev til Stalin fra Lavrentij Beria, som på den tiden ledet det hemmelige politi. I august 1942, da situasjonen ved fronten var på det alvorligste og tyskerne rykket frem både mot Moskva og Stalingrad, ba Beria om flere styrker til vakthold i konsentrasjonsleirene i Øst-Sibir. Så på en tid da marskalk Sjukov ikke hadde en eneste bataljon til overs, var det 400 000 spesialtrente NKVD-tropper som strammet opp bevakningen over millioner av fanger som også kunne ha vært satt inn i kampene, sa Volkogonov.

De hemmelige arkivene ble oppbevart bak ståldører så tykke at de virket supersikkert mot kjernefysisk krig. Men det disse papirene skulle sikres mot, var at borgerne skulle finne dem og få innsikt i sin egen historie, sa general Volkogonov.

Symbolisk for Stalins del? Nei: Denne statue ble tatt ned i den tsjekkosllovakiske byen Komarov i 1990 og overført til et lager i påvente av salg - til utlandet. (Foto: NTB-AP)

Fra sitt arbeid med biografien om Trotskij fortalte han at den forviste revolusjonslederen skrev et brev til Stalin i juni 1940, to måneder før sin død. Her foreslo han samarbeid, selv om han anklaget Sovjet-lederen for å ha forrådt revolusjonens prinsipper. - Hvor lenge skal vi tåle denne fascistiske kjøteren? skrev Stalin i en antegnelse på brevet. To måneder senere ble Trotskij myrdet i sitt hjem i en forstad til Mexico by.

Volkogonov opplyste at alle dokumenter nå blir frigitt og

gjort tilgjengelige for historikere og andre interesserte. Det gjelder papirer helt frem til kuppet i august i fjor, med unntak av noen saker som ligger under de hemmelige tjenester.

Om de hemmelige sider av partihistorien sa han at det meste av tsar-familiens skatter, smykker, diamanter og andre verdisaker ble brukt i de tre første årene etter revolusjonen til å finansiere nye kommunistpartiers virksomhet i utlandet. Dette foregikk på en tid da det var hungersnød i store deler av Russland, sa Volkogonov.

101639